Colofon

Quickscan	Voorschrijfgedrag dierenartsen omtrent antibiotica bij vleeskalveren 2014
Contactpersoon	Divisie Landbouw en Natuur Domein Diergeneesmiddelen Catharijnesingel 59 3511 GG Utrecht Postbus 43006 3540 AA Utrecht

Inhoud

Samenvatting

De aanwezigheid van antibioticumresistente bacteriën levert een gevaar op voor de volksgezondheid. Onzorgvuldig en overvloedig gebruik van antibiotica in de veehouderij dragen bij aan deze problematiek. Doelstelling van de quickscan "Voorschrijfgedrag dierenartsen omtrent antibiotica bij vleeskalveren 2014" is door middel van een beknopt onderzoek (quickscan) een beeld te krijgen van de huidige stand van zaken met betrekking tot het voorschrijfgedrag van dierenartsen en het antibioticagebruik.

Deze quickscan is bedoeld om een indicatief beeld te krijgen van de huidige stand van zaken en niet om er statistisch onderbouwde conclusies uit te trekken.

De inspecties waren gericht op dierenartsen die actief zijn op vleeskalverbedrijven (blankvlees en rosé). Hierbij is als voorwaarde gesteld dat de dierenartsen niet zijn geïnspecteerd tijdens de quickscan "Antibioticumgebruik bij Blankvleeskalveren 2011" of de quickscan "Voorschrijfgedrag dierenartsen omtrent antibiotica bij blankvleeskalveren 2012" en dat er in 2014 kalveren zijn opgezet op de vleeskalverbedrijven waar de dierenartsen actief zijn. De periode waarover gegevens zijn verzameld is van januari 2014 tot en met oktober 2014.

Tijdens deze quickscan zijn 10 dierenartsen geïnspecteerd op het voorschrijfgedrag omtrent antibiotica bij vleeskalveren. Er is geïnspecteerd op het afleveren van startpakketten, het gebruik van een startkuur, standaardbehandelingen, afleveren van 3^e keuze middelen en de UDD-regeling. Telkens is hierbij gekeken naar het voorschrijfgedrag van de dierenarts. In totaal zijn gegevens verzameld van 39 verschillende vleeskalverbedrijven. Er zijn geen vleeskalverbedrijven bezocht.

Uit analyse van de gegevens van 39 vleeskalverbedrijven is gebleken dat:

Startpakketten:
- op 6 (15%) vleeskalverbedrijven een startpakket is afgeleverd, waarbij in 2 van de gevallen het startpakket is afgeleverd zonder dat er vooraf een dierenarts op het bedrijf is geweest, het betreffen hier middelen die binnen de UDD-regeling onder de uitzondering van 15% eerste keus middelen vallen.

3^e Keuze middelen:
- op geen van de 39 vleeskalverbedrijven 3^e keuze middelen zijn afgeleverd.

Startkuren:
- op 7 (18%) vleeskalverbedrijven bij de opstart van de kalveren een startkuur met antibiotica is toegepast. In alle gevallen zijn de antibiotica voor de startkuur geleverd nadat een bezoek van de dierenarts, in de periode van 2 dagen voor de levering van diergeneesmiddelen tot en met de dag van de levering van diergeneesmiddelen, is gebracht;

(Deel)Koppelbehandelingen:
- op 17 (44%) vleeskalverbedrijven een koppelbehandeling is toegepast. In alle gevallen zijn de antibiotica voor de koppelbehandeling geleverd nadat een bezoek van de, in de periode van 2 dagen voor de levering van diergeneesmiddelen tot en met de dag van de levering van diergeneesmiddelen, is gebracht;

- op 15 (38%) vleeskalverbedrijven een deelkoppelbehandeling is toegepast. In alle gevallen waren de antibiotica voor de deelkoppelbehandeling geleverd nadat een bezoek van de dierenarts, in de periode van 2 dagen voor de levering van diergeneesmiddelen tot en met de dag van de levering van diergeneesmiddelen, gebracht;

- op 5 (13%) vleeskalverbedrijven incidenteel antibiotica zijn afgeleverd waarbij niet aan de voorwaarden van de UDD-regeling is voldaan voor wat betreft het stellen van een diagnose. De 2 betrokken dierenartsen zijn mondeling gecorrigeerd omdat het ging om incidentele afwijkingen.

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat de geïnspecteerde dierenartsen in de periode januari tot en met oktober 2014 in nagenoeg alle gevallen zorgvuldig zijn geweest bij het voorschrijven van antibiotica.

Het beeld dat uit deze quickscan naar voren komt is dat het voorschrijfgedrag op vleeskalverbedrijven, van dierenartsen die in 2014 zijn geïnspecteerd, zorgvuldiger is dan in de periode 2010 tot en met 2012.

Verder is het beeld dat koppelkuren alleen ingezet worden na een diagnose van de dierenarts.

Op de betrokken vleeskalverbedrijven zijn in de geanalyseerde periode geen 3^e keuze middelen voorgeschreven door de dierenartsen.

Inleiding

In deze factsheet wordt u geïnformeerd over de uitgevoerde quickscan naar het voorschrijfgedrag van dierenartsen bij vleeskalveren in de periode januari tot en met oktober 2014.

De aanwezigheid van resistente bacteriën levert een gevaar op voor de volksgezondheid, evenals het achterblijven van residuen in voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. Het antibioticagebruik in de veehouderij zorgt ervoor dat antibioticaresistentie zowel bij mensen als dieren toeneemt. Onzorgvuldig dan wel overvloedig gebruik van antibiotica draagt bij aan deze resistentieproblematiek. In de brief aan de tweede kamer van 26 juni 2012 hebben de staatssecretaris van EL&I en de minister van VWS toegezegd dat, in navolging van de reductiedoelstelling van 50% in 2013, ze het doel stellen dat de sectoren erin zullen slagen om voor de veehouderij als geheel in 2015 een reductie van 70% te realiseren ten opzichte van 2009.

In 2011 is door de toenmalige nieuwe Voedsel- en Waren Autoriteit een quickscan "Antibioticumgebruik bij Blankvleeskalveren 2011" uitgevoerd om een beeld te krijgen van het gebruik van antibiotica in deze sector. In 2012 is door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit opnieuw een quickscan binnen de blankvleeskalverhouderij uitgevoerd. De doelstelling van deze quickscan was ondermeer het verkrijgen van een indicatief beeld van de stand van zaken met betrekking tot het voorschrijfgedrag van dierenartsen en het antibioticagebruik. Uit deze onderzoeken is gebleken dat dierenartsen destijds regelmatig niet zorgvuldig en niet restrictief waren bij het voorschrijven van antibiotica als het gaat over de vragen, of een diagnose was gesteld en/ of een goed onderbouwde therapie was ingesteld.

Mede naar aanleiding van de onderzoeksrapportages van de NVWA hebben Staatsscretaris Bleker (EL&I) en Minister Schippers (VWS) in mei 2012 de Tweede Kamer geïnformeerd (TK 29 683, nr. 124) dat er extra maatregelen genomen zullen worden om de zorgvuldigheid van het antibioticumgebruik in de veehouderij te versterken. In maart 2014 hebben alle antibiotica de UDD kanalisatiestatus gekregen en mogen ze in principe alleen door een dierenarts worden toegediend. Alleen wanneer een veehouder aan strenge voorwaarden voldoet mag de veehouder in enkele gevallen zelf antibiotica voorhanden hebben en toedienen.

Om de huidige stand van zaken omtrent het voorschrijfgedrag in de vleeskalversector in beeld te brengen is in 2014 opnieuw een quickscan uitgevoerd. Deze quickscan is van vergelijkbare opzet als de quickscan van 2012. De quickscan van 2014 is uitgevoerd op vleeskalverbedrijven, waarbij geen onderscheid is gemaakt tussen blankvleeskalver- of rosékalverbedrijven. Deze quickscan is bedoeld om een indicatief beeld te krijgen van de huidige stand van zaken en niet om er statistisch onderbouwde conclusies uit te trekken. Er is rekening houdend met de benodigde tijd en capaciteit voor gekozen om alleen de dierenartsenpraktijken te inspecteren. Hierbij is vooral gekeken naar het afleveren van startpakketten, het gebruik van een startkuur, standaardbehandelingen, afleveren van 3e keuze middelen en de voorwaarden van de zogenoemde UDD-regeling.

Algemene doelstelling van deze quickscan is doormiddel van een beknopt onderzoek (quickscan) een indicatief beeld te krijgen van de huidige stand van zaken met betrekking tot het voorschrijfgedrag van dierenartsen en het antibioticagebruik.

Hoofdstuk 1 beschrijft de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 2 worden de resultaten benoemd waarna in hoofdstuk 3 de conclusie wordt vermeld.

1 Onderzoeksmethode

1.1 Selectie Dierenartsenpraktijken

Er is gekozen om alleen dierenartsenpraktijken te bezoeken en geen vleeskalverbedrijven. Reden hiervoor is dat de administratie bij de dierenartsen veelal vollediger en betrouwbaarder is dan op de vleeskalverbedrijven.

Tijdens deze quickscan is gekeken naar het voorschrijfgedrag op vleeskalverbedrijven ongeacht of het ging om blankvlees- of rosévleeskalveren.

Voor de selectie zijn de volgende voorwaarden in acht genomen, zoals ze ook gesteld zijn voor de quickscan in 2012:

- Dierenartsen die bij de vorige quickscan niet waren bezocht;
- Dierenartsen waar, op basis van de beschikbare gegevens, minimaal 4 vleeskalverbedrijven aan konden worden gekoppeld;
- Gekoppelde vleeskalverbedrijven moeten in 2014 kalveren hebben opgezet;
- Gekoppelde vleeskalverbedrijven houden begin september 2014 meer dan 100 vleeskalveren.

Via de site van Stichting Geborgde Dierenarts (SGD) is een lijst met ongeveer 150 vleeskalverendierenartsen samengesteld.

Vervolgens is gekeken met welke vleeskalverbedrijven deze dierenartsen een 1 op 1 relatie hadden via de site van Stichting Kwaliteitsgarantie Vleeskalversector (SKV).

Van de dierenartsen die met minimaal 4 vleeskalverbedrijven een 1 op 1 relatie hadden zijn a-select 10 dierenartsenpraktijken geselecteerd.

Van de aangesloten vleeskalverbedrijven zijn vervolgens de aantallen dieren en de opzetdata achterhaald. Op basis van deze gegevens zijn per dierenartsenpraktijk 4 vleeskalverbedrijven gekozen waarop de inspectie bij de dierenartsen gericht dienden te zijn.

1.2 Uitvoering

De dierenartsenpraktijken zijn bezocht in oktober en november 2014. Bij deze inspecties zijn de gegevens verzameld van verschillende vleeskalverbedrijven. Per bedrijf zijn gegevens verzameld over de kalveren, de dierenarts, het startpakket, 3e keuze middelen, de startkuur, koppelbehandelingen en de toepassing van de UDD-regeling. De gegevens die verzameld zijn gaan over de periode januari tot en met oktober 2014.

Tijdens de uitvoering bleek dat 1 bedrijf niet aan de gestelde voorwaarden voldeed omdat de kalveren op dit bedrijf waren geboren en niet aangevoerd. De gegevens van dit bedrijf zijn in de analyse niet verder meegenomen. Uiteindelijk zijn de gegevens van 39 vleeskalverbedrijven, die aan de voorwaarden voldeden, geanalyseerd.

Aan de hand van de checklisten hebben de inspecteurs bepaald of de dierenartsen de zorgvuldigheid in acht hebben genomen die ze in hun hoedanigheid als dierenarts behoren te betrachten, overeenkomstig artikel 14 van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (WUD) en met ingang van 1 juli 2014 artikel 4.2 van de Wet dieren. Hierbij is steeds de vraag gesteld of de dierenarts zich gehouden heeft aan de zorgvuldigheidsprocedure:

1. is vooraf een diagnose gesteld?
2. is een goed onderbouwde behandeling/therapie ingesteld?
3. is de behandeling geëvalueerd / geanalyseerd?
4. is de conclusie uitgevoerd? (stoppen / behandeling afmaken / ander middel)

Bij de beoordeling van de bevindingen zijn het Formularium vleeskalveren en vleesvee (juli 2012)), de Wet uitoefening diergeneeskunde en de jurisprudentie van het Veterinair Tuchtcollege als uitgangspunten gehanteerd. Gevallen waarbij dierenartsen naar de mening van de NVWA tekort zijn geschoten in de zorgvuldigheid die ze in hun hoedanigheid behoren te betrachten worden voorgelegd aan de klachtambtenaar van het Veterinair Tuchtcollege.

De checklisten zijn ingevuld en in een werkdocument verzameld waarna er analyse heeft plaatsgevonden en de resultaten in dit document zijn verwerkt.

2 Resultaten

2.1 Enkele getallen

- Van de geselecteerde dierenartsenpraktijken zijn 10 dierenartsenpraktijken geïnspecteerd.
- Bij de 10 dierenartsenpraktijken zijn de gegevens van 39 verschillende vleeskalverbedrijven meegenomen in de analyse.
- Op 3 vleeskalverbedrijven blijkt uit de administratie bij de dierenarts dat er geen antibiotica zijn afgeleverd.

2.2 Voorschrijfgedrag

2.2.1 Startpakket

Definitie startpakket

Het afleveren van een pakket met meer dan 1 diergeneesmiddel (antibiotica), rond de opzet van de kalveren, dat bedoeld is voor de behandeling van de kalveren gedurende de ronde.

Op 6 vleeskalverbedrijven is er rond de opzet van de kalveren een startpakket geleverd dat bestaat uit meer dan 1 diergeneesmiddel. In 2 gevallen waarin een startpakket is afgeleverd rond de opzet van de kalveren is er vooraf geen dierenarts op het bedrijf geweest. Uit de inspecties is naar voren gekomen dat de startpakketten bestaan uit diergeneesmiddelen die veelal alleen bestemd zijn voor individuele behandelingen. In de gevallen waar er vooraf geen dierenarts is geweest ging het om een incidenteel geval en om middelen voor individuele behandelingen.

2.2.2 Startkuur

Op 7 bedrijven is er bij de opstart van de kalveren een startkuur met antibiotica toegepast. In alle gevallen waarin een startkuur is afgeleverd rond de opzet van de kalveren is de levering van de diergeneesmiddelen gepaard gegaan met een bezoek van de dierenarts in de periode van 2 dagen voor de levering tot en met de dag van de levering van de diergeneesmiddelen. Bij 5 startkuren die werden toegepast werd gebruik gemaakt van Oxytetracycline. De startkuren worden via koppelbehandelingen toegepast. In 1 geval maakte de antibiotica voor de startkuur onderdeel uit van het startpakket.

2.2.3 3e keuze middelen

In de periode waarover de gegevens zijn verzameld, zijn op alle 39 vleeskalverbedrijven geen 3e keuze middelen afgeleverd.

2.2.4 Koppelbehandeling

Definitie koppelbehandeling

gelijktijdige behandeling van alle vleeskalveren, met dezelfde gezondheidsstatus die in dezelfde stal zijn geplaatst, door middel van medicatie via diervoederverstrekking of kalvermelk of via parenterale toediening.

Op 17 van de 39 vleeskalverbedrijven hebben koppelbehandelingen plaatsgevonden. Bij alle koppelbehandelingen heeft een bezoek van de dierenarts in de periode van 2 dagen voor de levering tot en met de dag van de levering van de diergeneesmiddelen plaatsgevonden.

2.2.5 Deelkoppelbehandeling

Definitie deelkoppelbehandeling

gelijktijdige behandeling van alle vleeskalveren, in een hok of afdeling, door middel van medicatie via diervoederverstrekking of kalvermelk of via parenterale toediening.

Op 15 vleeskalverbedrijven hebben deelkoppelbehandelingen plaatsgevonden. Alle deelkoppelbehandelingen hebben plaatsgevonden na een bezoek van de dierenarts in de periode van 2 dagen voor de levering tot en met de dag van de levering van de diergeneesmiddelen.

2.2.6 UDD-regeling

Sinds 1 maart 2014 hebben alle antibiotica de UDD-status. Dat betekent dat antibiotica in principe alleen door de dierenarts mag worden toegediend. Wanneer aan gestelde voorwaarden wordt voldaan mag de dierenarts antibiotica afleveren en mag de houder zelf overgaan tot het toedienen.

Op 5 vleeskalverbedrijven zijn antibiotica afgeleverd terwijl niet aan alle voorwaarden van de UDD-regeling was voldaan. Voornamelijk ging het hierbij om de klinische inspectie die niet, of niet op de juiste wijze was uitgevoerd. Het betreft hier het handelen van 2 verschillende dierenartsen die hiervoor een mondelinge correctie hebben ontvangen. De inspecteur is hiermee, passend binnen zijn verantwoordelijkheid, weloverwogen afgeweken van het interventiebeleid omdat het hier om een kleine hoeveelheid antibiotica gaat, bestemd voor individuele toepassing .

2.2.7 Handhaving dierenartsen

Uit de verzamelde gegevens van de vleeskalverbedrijven is naar voren gekomen dat, naar de mening van de NVWA, de praktiserende dierenartsen in het algemeen hebben voldaan aan de zorgvuldigheid die ze in hun hoedanigheid behoren te betrachten. In twee gevallen is een mondelinge correctie gegeven in verband met de UDD-regeling.

3 Conclusie

Uit de verzamelde gegevens blijkt dat de geïnspecteerde dierenartsen in de periode januari tot en met oktober 2014 in nagenoeg alle gevallen zorgvuldig zijn geweest bij het voorschrijven van antibiotica.

Het beeld dat uit deze quickscan naar voren komt is dat het voorschrijfgedrag op vleeskalverbedrijven, van dierenartsen die in 2014 zijn geïnspecteerd, zorgvuldiger was dan in de periode 2010 tot en met 2012.

Verder is het beeld dat koppelkuren alleen ingezet worden na een diagnose van de dierenarts.

Op de betrokken vleeskalverbedrijven zijn in de geanalyseerde periode geen 3^{e} keuze middelen voorgeschreven door de dierenartsen.